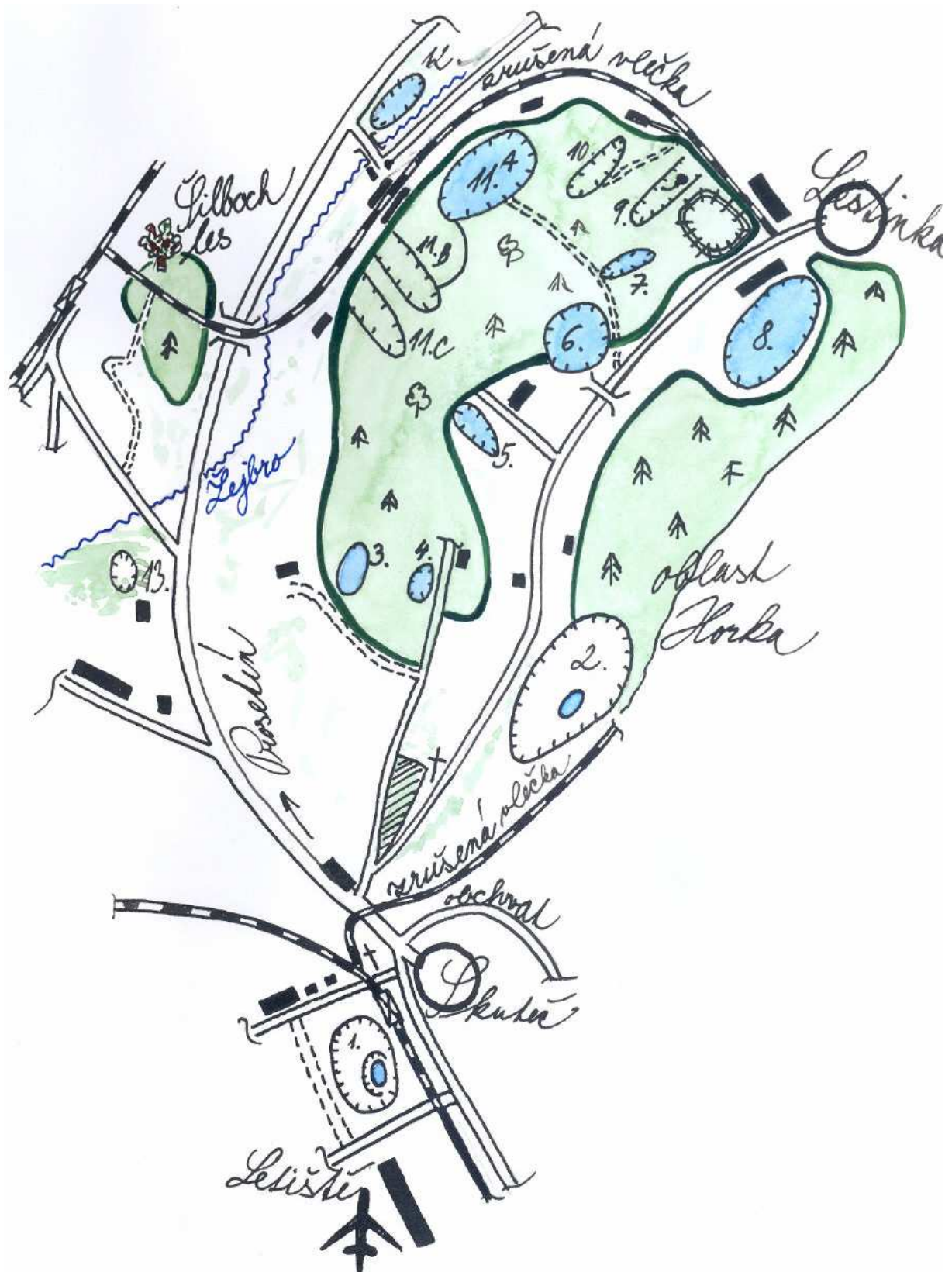

Zatopené lomy v okolí Skutče 2

V druhé a zároveň závěrečné části putování po zatopených lomech se budeme věnovat i lomům „bez vody“ a podíváme se do míst nacházejících se vlevo od účelové prašné cesty vedoucí ze Skutče (část Lázně) do Leštinky. Půjdeme tedy opět směr Horka, ale nejprve zamíříme do jednoho z nejrozsáhlejších lomů u Skutče, na Humperky.

Okružní trasa je rozmanitá, výlet nám zabere 3-4 hodiny. Na poměrně malém prostoru nalezneme mnoho zajímavých i příjemných, a mnohdy i pro nás neznámých míst. Bohužel setkáme se i s negativními jevy, bezuzdným ničením hodnot a degradací kulturní krajiny. Lokality, které mohly být ozdobou a jedinečností míst kde žijeme, se stávají smetištěm a zbořeništěm.

Humperky

Skutečské kotlině dominuje nad městem rohovcová vyvýšenina, z metamorfované usazeniny prvohorního moře, zvaná Humperky, vysoká 469 metrů. Po léta již tyto rohovcové droby zpracovávají výkonné drtičky na šterkodrť, používanou jako podkladový materiál na komunikace. Pojdme se přesvědčit přímo do lomu, i když se to právě teď pravděpodobně nesmí, protože se v tomto lomě v současné době těží.

Východiskem našeho putování je železniční zastávka ve Skutči. Přicházíme k ní z obchvatové komunikace a jsme-li pozorní, hned za kolejemi nás zaujme jakási zvláštní průmyslová budova. Přejdeme koleje a už jsme u ní. Je to drtič lomu Humperky. Dnes již není funkční, stejně tak jako není používána i přilehlá budova třídičky (vlevo na svahu), spolu s ostatními transportními i jinými lomovými zařízeními nacházejícími se v přilehlém prostoru. Vše zde je velmi zchátralé a bez perspektivy znovuoobnovení (těžilo se zde intenzivně do roku 1997).

Ale stejně se drtí! Postupme dále po cestě do areálu lomu, který patří spolu s „Litickou“ k dvěma největším lomům na Skutečsku. Lom provozuje GRANITA spol.s.r.o. a přesto, že nejsou dosud vyřešeny restituční nároky, v menším měřítku se těžba kamene a jeho zpracování na šterkodrť nyní oživila. V širokém prostoru lomu, kde vidíme několik těžebných

etáží a nejnižší i zatopené zahlobení, je umístěna menší funkční drtička s nápadným transportním ramenem. Těžba menšího rozsahu se provádí v horních etážích.

Vrátíme se k ústí lomu a celý komplex obejdeme směrem k letišti. Jsme na „obchvatu“ a postupujeme na Lažany, první odbočka vpravo přechází koleje, jdeme po cestě až k letišti. Dobrodružné povahy si zvolí cestu poblíž horní lomové hrany - vyjdeme z lomu a u staré drtičky se dáme doprava; poté opět doprava, stále sledujeme již nepoužívanou cestu pro nákladní auta, časem se mění na travnatou zarostlou pěšinu, a nakonec i zanikající u kupy balvanů. Můžeme sejít suťovým zarostlým svahem na cestu k letišti nebo se i nadále „probíjet“ horní hranou lomu až se dostaneme na místo, kde se dá pohodlně sejít.

Letiště zanecháme po naší levé ruce, pokračujeme pěšinou podél lomu Humperky a vychutnáváme si daleký rozhled. Když máme štěstí a opírá se do nás sluníčko, je tu opravdu krásně. Za chvíli míjíme vpravo objekt vodárny, oplocené cvičiště pro psy a jejich kynology a podél malebné aleje vzrostlých bříz a smrků po pravé straně dorazíme až k objektu Velamosu (dříve Eska). Asfaltová silnice, na které stojíme, zde končí, do Žďárce - vlevo - pokračuje už jako prашná vozová cesta. My půjdeme doprava podél bývalých „Lněničkových vil“. V cípu pod nimi, již skoro u kolejí, si všimneme „Štěpánkova kříže“ z roku 1893, a za přejezdem zabočíme doleva.

Na hlavní křižovatce trochu níže se dáme též doleva a půjdeme směrem Žďárec až k objektu (vlevo) chovatelů drobného zvířectva - zde se nacházíme v místní části Skutče zvané Lázně. V tomto místě dříve protínala silnici železniční vlečka z lomu Litická, která směřovala do skutečského nádraží. Dnes po ní není ani památky. Naproti, proti svahu, vidíme neudržovanou komunikaci vedoucí do Leštinky. Tou povedou naše další kroky.

Holubák, Macháčkův lom

Vstupujeme do přírodního parku Horka. Je to rozlehlý členitý žulový kopec o výměře 30 ha, porostlý smíšeným lesem a lemováný loukami s remízky. Celý prostor je narušen řadou opuštěných lomů, již dávno zatopených vodou o hloubce mnohdy až 15 m. Kolem jezírek

jsou haldy žulových balvanů (labáků), mezi nimiž se uchytila různá vegetace. Ještě donedávna zde žili na samotách lidé, dnes je trvale obydlena pouze jedna chalupa.

Postupujeme směrem na Leštinku. U vrat osamělé zahrady se cesta rozdvojuje, my půjdeme pravou vidlicí a podíváme se na blízký Kohoutův kříž. Od cesty k němu vedou žulové schůdky a poblíž rostou dvě lípy. Kříž již není v původním stavu, byl dvakrát opraven. Deska, která byla dříve na straně průčelní, je nyní přemístěna dozadu a na železném plátě litý nápis nám oznamuje:

Zřídil Jan Bed. Kohout, velkoobchodník, ve Vídni r. 1846. Opraviti dal Fr. Leopold Holý, cukrář, ve Skutči 1904.

Docházíme ke konci sadu a vidíme před sebou louku. Přejdeme na cestičku vlevo a po ní pokračujeme až k malé hrobce zarostlé řídce dřevinami. Na tomto místě narazíme na odbočku doleva táhnoucí se podél úpatí hrobky. Půjdeme po ní cestou lemovanou starými štěpy a zanedlouho uvidíme vpravo prosvítat mezi stromy malý „rybníček“. Je to bývalá Macháčkova hrobka. Níže spatříme pěkně opravený domek, ale my se vrátíme zpět k počátku této odbočky a budeme pokračovat po původní cestě. 10-20 metrů chůze a vlevo nás starý nepotřebný sporák spolu s tabulkou upozorňující na přírodní rezervaci neklamně navede k zatopenému lomu zvanému Holubák. (Pan Novák z Máchovy ulice, pamětník staré lomařiny, udává zde název lomu Talijánka = podle “Talijánů“ italských lomařů)

V nedalekém domku bydleli dříve Holubovi, nyní Stolaříkovi (potomci), a podél jejich zahrady pokračovala dále pěšina k lomu Ekhartka, nyní neprůchodná.

Ekhartka, Družstvo, Modráčková skála, Zvěřinov

Obrátíme se zpět, volně přejdeme louku vlevo a navrátíme se na pěšinu, po které jsme původně šli. Sleduje okraj lomu Litická, můžeme se opatrně podívat. Postupujeme dále, u cesty vlevo stojí pěkný opravený rekreační domek s oplocením a napravo, na louce u lesa, na nás shlíží neobydlený zpustlý dům, jehož poslední majitel, děda Tomášek, se utopil v zatopeném lomě Ešnerák (známe z naší první etapy Výletů po lomech) cestou z hospody ve Skutíčku.

Po chvíli chůze přetínají silničku sloupy vedení elektrického proudu a vlevo nás nápis „lom Leštinka II - Vstup zakázán“ upozorňuje na existenci dalšího lomu. Půjdeme se do tohoto, dnes už opuštěného, lomu podívat. Zleva nejprve uvidíme kóje na hotové kostky a lom, nyní zatopený, je zahlouben na svahu vlevo. Vstupovalo se do něho po dřevěných schůdkách. Tento lom známe spíše pod názvem Ekhartka, podle majitele strojírny z Chotěboře, který byl za první republiky vlastníkem lomu. V devadesátých letech byl učiněn pokus těžbu obnovit, ale záhy bylo od těžby a zpracování kamene pro nerentabilitu upuštěno. Generace našich rodičů se ještě chodila do Ekhartky koupat, dnes už to bohužel možné není.

A jsme opět nazpět na naší tepně „Skuteč - Leštinka“ a míříme dále vpřed. Cesta se na chvíli noří do vegetace, pak se pohled otevře a vpravo u cesty vidíme typické lomařské upozornění se zákazem používání vysílaček apod., které nám naznačuje, že se nacházíme poblíž dalšího lomu. Cestou podél lomu si všimněte pod nohama rozsáhlých louží, kterým se odedávna říkalo Žabáky a údajně nevysychaly ani v největších vedrech.

Podcházíme zbořený viadukt, po kterém vedla úzkokolejka vyvážející na haldu nepotřebný kámen - hlušinu a skrývku (odtěžená zemina), také se zde sypal z vozíků kámen do přistavených nákladáků. Tento lom vlastnilo družstvo dlaždičů, říkalo se mu proto „Družstvo“. Dlaždiči zde vyráběli kostky a obrubáky pro svou potřebu. Dnes je zatopený lom v soukromých rukou, sídlí zde potápěči a podívat se dál vraty můžete jen se svolením jeho uživatelů. To nám ale nevádí, nahlédnout lze totiž i „bokem“.

Míjíme poslední objekty lomu a vpravo na obzoru již vidíme skalnaté stráně zvané Habeš zatopeného lomu Zvěřinov - Požáry. Tento lom známe z první části Výletů po zatopených lomech.

Ještě než tam dorazíme, půjdeme se podívat do lesíka vlevo na Modráčkovu skálu. Celá tato lesní oblast je protkána cestami a cestičkami a malými lůmky a skalkami. Dáme se hned za plotem doleva a vstoupíme do lesa. Držíme se spíše cestiček vpravo, vlevo se můžeme přiblížit k lomu potápěčů. Po několika minutách chůze spatříme vpravo u cesty větší zatopený lom porostlý žabincem. Jste-li správně u Modráčkovy skály poznáte podle mohutného smrku bez kůry stojícího na břehu jezírka.

A jsme-li už zde, nabízím vám možnost pokračovat ještě 100-150 metrů vpřed a podívat se seshora na malebný zatopený lom zvaný Kaňon, kolem kterého půjdeme později. Nyní se již ale vrátíme stejnou cestou k lomu Zvěřinov.

Mikšov (Kaňon), Drncova skála

Jsme u rozcestí lomu Zvěřinov. Cesta pokračuje rovně do Leštinky, vpravo k zatopenému lomu Budoucnost. My namíříme doleva.

Vytěžený a zpracovaný kámen putoval dál k zákazníkovi, a naše cesta povede spolu s ním podél bývalé lomové vlečky směřující ze Zvěřinova přes lomy „Mikšov“ až do železniční stanice Žďárec u Skutče.

Po naší pravé ruce zanecháváme otevřenou budovu „pasírny“ (byly zde původně pasírní dvě), kde dělníci rozpracovávali navážený kámen na tzv. sedmy (dříve ručně, později za pomoci pneumatických dlabaček), dále zpracovávané na štípačkách na konečný výrobek - kostky.

Jdeme dále, a až skočí po levé straně oplocenka, ocitneme se na jakési pomyslné křižovatce pěšin. Některé jsou nevýrazné. Cestička pokračující podél oplocenky vlevo by nás zavedla do zarostlé odtěžené průrvy (**Pondělíčkův lom**), kde bývala prachárna (sklad munice) pro lom Zvěřinov. Výrazná pěšina vede k vratům pozemku bývalé kovárny patřící též lomu Zvěřinov (dnes rekreační stavení). Mezi těmito cestami zaznamenáme úzkou vychozenou stezku směřující vzhůru zalesněným svahem. Dovede nás k hornímu okraji lomu zvaného **Marvanka**. Stejnou stezkou se obrátíme nazpět a pokračujeme dále dráhou železniční vlečky.

Nebude trvat dlouho a stavení vlevo (dnes víkendová chalupa, dříve kovárna pro Mikšov) nás navede ke komplexu lomů Mikšov. Uvidíme tři lomy. První z nich, nazývaný Kaňon, je zatopený a průkopem je spojený s lomem vedlejším (suchý).

Na vchod do Kaňonu narazíme kousek cesty za kovárnou. Kaňon je nejproslulejší skutečný lom a je považován za nejkrásnější. Bohužel je také nejnavštěvovanější a nejzdevastovanější. Všude se válejí odpadky atd... , ale není to jen otázka odpadků... Škoda. Pokračujeme po

zrušené vlečce a vpravo nás upoutají jakési železné konstrukce. V dobách provozu zde stávala rampa, kterou se sypaly hotové kostky do vagónů vlečky mířící do nádraží Žďárec u Skutče a uvedené ocelové konstrukce pocházejí z trupů německých letadel Gigant. Tito tři obři přistáli za 2. světové války na skutečském letišti a už nikdy nevzlétli. Byly rozebrány a upotřebeny jinak.

Blížíme se k provozním budovám lomu Mikšov. Vlevo zřícená trafostanice, drtič, a dále rozebrané garáže bez střechy. Vpravo nádherná netypická budova strojírny s nevšedně klenutou střešní konstrukcí (bylo zde zaměstnáno 10-12 lidí). Velmi smutný pohled. Co šlo ukrást a k něčemu se hodilo, zmizelo, budovy jsou před rozpadem... Kolik desítek let poskytoval lom obživu mnoha rodinám a stačilo málo let po „sametovce“ a vše je vniveč. Byl by zde krásný skanzen v kouzelné krajině...

Vstup do lomu číslo dvě naleznete hned za garážemi a lom třetí je 10-15 metrů opodál. Také tento lom není zatopen.

Popojďeme doprava až k žulové zídce a podívejme se z ní na areál, který dříve patřil k lomu Mikšov. Přímo před námi vidíme silniční spojku s mostkem směřující ke komunikaci Skuteč Prosetín. Vpravo od jeho zábradlí, směrem k Prosetínu, nám zůstává skryta za vyšším, stromy a keři porostlým břehem, Drncova skála, nyní zatopený lůmek. Můžeme k němu sejít (vedle budovy strojírny vlevo najdeme schůdky), podívat se, a opět se vrátit..

Podél naší cesty ještě uvidíme vlevo budovu štípaček se sedmi stroji a zásobníky - výsypkami na jeden kubík hotových kostek.

Naše putování ještě nekončí, nyní nás čeká nejdobrodružnější část cesty. Půjdeme po stopách železniční vlečky téměř až k nádraží Žďárec u Skutče.

Železniční vlečka, Petrusova hrobka

Po této železniční vlečce je samozřejmě již veta, koleje jsou vytrhány a pražce zmizely. Zůstala nám jen technická památka - železniční viadukt nad silnicí a pozůstatky v terénu - navršené valy s odtoky a prohloubená část terénu v místech, která byla nutno srovnat. Vlečka ještě není tak docela zarostlá náletovými dřevinami a šterkový podklad zatím napovídá, že se nejedná o obyčejnou cestu...

Od budovy štípaček jdeme dál, držíme se spíše doprava a níže, již jsme skoro u viaduktu, přiblížíme se ke plotu vpravo a sledujeme jej. Buďte velmi opatrní, při nástupu k nadjezdu není žádné zábradlí. Přešli jsme nad silnicí a naše kroky směřují po vlečce lesem zvaným Šilboch. Jdeme stále rovně, terén je srovnaný, železniční svršek stále drží svou formu, nebude ale dlouho trvat a zub času zmaří i tuto možnost sledování cesty starých kolejí. Poznenáhlu se noříme z lesa, minuli jsme násep pod nímž protéká potůček (někdy vyschlý) a vpravo nás upoutá mohutný dub, jež má na svém kmeni známou zelenou tabulku, je chráněný. Zde vede vlevo vozová cesta z mírného svahu do polí. Stále ji rovně sledujeme, níže pak zahneme nevýrazně doprava a narazíme na travnatou cestu s vyjetými kolejemi, která zanedlouho vyústí na silnici Žďárec-nádraží x Skuteč.

Přišli jsme ke křižovatce, do Skutče se jde doprava, to už všichni známe. Co ale zná a viděl málokdo, je Petrusova hrobka. Nachází se totiž na soukromém pozemku, a navíc mimo jakékoli frekventované trasy. Vidíte osamělé nové stavení po pravé straně ? Tak hned nad ním

vpřavo se nalézá Petrusova hrobka. I ze silnice můžeme vidět její část, ovšem to, proč je tak krásná nám zůstane skryto.

Šťastnou cestu!

Pozn.: Buďte přiměřeně opatrní a pohlíďte si menší děti, pokud půjdou s vámi. Nepřibližujte se až k horní hraně lomu a buďte vlídní k přírodnímu prostředí.

Zajímavý odkaz: Drážní archeologie - zaniklé, zanikající a neveřejné železnice: [Zrušená síť lomových drah 600 mm u Leštinky](#)

Autor: Zdenka Škrochová, text i foto

Děkuji všem, kteří mi pomohli radou, informací nebo se mnou tato místa navštívili. Za všechny uvádím pana **Miloslava Cepla z Leštinky**.